

Příroda jako téma pro filosofii? [ad: Zdeněk Kratochvíl: Filosofie živé přírody, Praha 1994]
Ladislav Hejdánek

This serves as a preparation for the final document:

[Příroda jako téma pro filosofii? \[ad: Zdeněk Kratochvíl: Filosofie živé přírody, Praha 1994\]](#)

jedná se o přípravu k tomuto výslednému dokumentu:

[Příroda jako téma pro filosofii? \[ad: Zdeněk Kratochvíl: Filosofie živé přírody, Praha 1994\]](#)

- ◆ poznámky, česky, vznik: 21. 3. 1995
- ◆ notes, Czech, origin: 21. 3. 1995

Poznámky

01 V předmluvě (7) autor začíná tím, že jde o pokus „o sestup na nejistou a bohatou půdu zkušenosti přírody na půdu přirozené zkušenosti“. Nemáme-li to chápat jako pouhý rétorický obrat, musíme namítnout, že jde o dvě principiálně odlišná témata: zkušenost přírody není totiž (a nemůže být) přirozená, zatímco přirozená zkušenost je nám nutně skryta, a to tím spíš, pokud nám „průvodcem je staré i soudobé myšlení“, neboť myšlení není ničím přírodním ani přirozeným. Přirozené je totiž nemyslet. Bez myšlení však přírodu (ani přirozenost) nemůžeme zakoušet.

02 Autor mluví o „pojmové řeči“, což je poněkud nezvyklé (pojem je záležitostí myšlení, nikoliv jazyka, i když v jazyce neúpochybně nacházíme sedimenty pojmovosti, ovšem pojmovosti myšlení). Zřejmě tu jde o jazykové útvary, organizované pojmovostí (resp. pojmově strukturovaným myšlením). Bylo by záhodno, kdyby bylo alespoň náznakem vyloženo autorovo chápání pojmů a pojmovosti. (9)

03 Kratochvíl vyjímá Parmenida (a elejskou filosofii vůbec) z řady ostatních presokratiků jako výjimku a anomálii, staví na tom, že až do sofistů a Sókrata se filosofové zajímali o FYSIS jako o to, co se rodí (vzniká) a zase hyne (zaniká). „Sókratovi dědicové se sice na rozdíl od sofistů k otázkám přírody a přirozenosti vrátí, ale to už bude patřit k metafyzické orientaci evropské filosofie. Tedy k té orientaci, která natolik vsadila na jasnost pravdy, že vidí vše pohyblivé jako nutně nižší než nehybné. Tam lze ovšem fysis myslet jen obtížně.“ (15) To je však nesprávná interpretace nebo alespoň problematická, zejména však nevyargumentovaná. Nehybnost je uvedena do filosofie již od počátku, zprvu netematizovaně (jen virtuálně zavedením pojmovosti), od Parmenida tématicky. A po Parmenidovi jsou myšlenkou trvalosti jakožto nehybnosti a neproměnnosti zatíženi všichni další myslitelé. Metafyziku (jako anti-fysiku) tedy musíme vidět jako vynález elejský. Kozákovu formulaci, že společnou otázkou všech presokratiků bylo, co je to, co trvá uprostřed změn. Hylozoisté ono trvání ještě spojovali s oživeností, od Parmenida je trvání umrtveno a stává se věčností (vlastně nekonečností, i když u samotného Parmenida je redukováno na aeternum nunc).

18 Budeme se držet na půdě filosofie.

19 Cílem těchto zkoumání je filosofická kritika ... a především pokus o filosofický příspěvek k nápravě. Doufejme, že fysis sama je mocnější než každé denaturační činidlo. budeme raději ... mluvit o za/sutí smyslu pro fysis

20 v souladu s dávným obrazem fysis jako čehosi, co vyrůstá z propasti. Smysl pro fysis se nám jaksi zasouvá, když ... řečeno s Platónem a Patočkou, když nepečujeme o duši. každé zasutí smyslu pro přirozenost. V dalších zkoumáních se tedy pokusíme o filosofic/ké znovudkrývání smyslu pro fysis.

21

22 Na úrovni fysis platí, že „všechno souvisí se vším“. Pokusíme se pak onen Hérakleitův význam slova fysis stále držet, přestože to, co pokaždé označuje, se neustále proměňuje.

137 Evoluce nemusí být ani slepá, ani odněkud řízená, ani odněkud předem naprogramovaná. Bytí se řídí samo (...).

141 Vše živé manifestuje svoji zrozenost nebo vyrostlost i svoji pomíjivost ... Vše živé je silnou manifestací přirozenosti.

167 Filosofická zkoumání živé přírody ... Filosofická zkoumání přirozenosti ... vyvstává lidské vědomí, které je schopno uchopovat veškeré přirozenosti, ... Lidská přirozenost je ... prostorem vztahu všech přirozeností, prostorem zápasu o celostní smysl. Antropologická témata by se mohla stát prostorem obnovy filosofie

168

169